

Izbija 10. in 25. dne v mesecu.

Šopki morajo biti frankirani
in podpisani ter opremljeni s
štampiljko dot. organizacije.

Člani strokovnih organizacij,
priljučeni Strokovni komi-
siji za Slovenijo, dobivajo
list brezplačno.

Rekopis se ne vračajo.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

Uredništvo in uprava
Ljubljana, poštni predal 290.

Čekovni račun št. 13.562.
Telefon Interurban št. 3478.

Ofenziva kapitalizma

Vrgli so se na zakon o zaščiti delav-
cev in na zakon o socialnem zavarov-
vanju.

Najprej so zahtevali, da se odpra-
vijo socialno-politične določbe obrt-
nega zakona, sedaj so pa napravile
njih korporacije še načrt, ki gre da-
leč preko tega, kar so delodajalci za-
hтеvali doslej. Izdelali so delodajalci
novo besedilo zakona o zaščiti delav-
cev in zakona o socialnem zavarov-
vanju. V dosegu teh zahtev so anga-
žirali tudi različne politične faktorje
in celo vrsto svojih ljudi, ki naj pod-
pro te njihove zahteve.

Zastajati mora človeku pamet, če
pregleduje te načrte. V dobi ogrom-
ne nezaposlenosti in bede množic
ne zahtevajo delodajalske zbornice
nič manj kakor da se odpravi vsako
omejevanje delovnega časa. Žele,
da se uveljavi načelo »svobodne«
pogodbe. Kakor delodajalec sklene
s svojim delavcem, tako mora biti
in nihče se ne sme vmešavati v »do-
govor«.

**Kolikor bo dela čez 12 ur na
dan, ga bodo delodajalci pro-
stovoljno plačali po 25 odstot-
kov več! Delavski zaupniki se
morajo odpraviti!**

V kolikor bi taki zaupniki še bili, bi
jih volili samo delavci, ki so najmanj
eno leto v obratu, so pismeni in ne-
omadeževani ter v sporazumu z de-
lodajalcem, za dobo dveh let. Zakon
se ne nanaša na pisarniško osebje.
Za to osebje ni nobene omejitve.

**Delovni čas se ne določa na
dan, teden ali mesec, marveč
na leto! Dela se enako po-
dnevni in ponoči. Da se poveča
število onih, ki se ponujajo, se
dovoljuje, da dela v podjetjih
tudi deca od 13. leta.**

Odpravi se obveza podjetij, da vzdr-
žujejo otroška zavetišča za delav-
ske otroke in za delavska stanova-
nja sploh. Delavske zbornice smejo
obstojati, toda se zanje po deloda-
jalcih ne sme pobirati prispevkov.

**Zahteve delodajalcev predla-
gajo torej popolno uničenje
zaščite delavcev in name-
ščencev.**

Se huji se pa napad delodajalcev
na socialno zavarovanje. Ta načrt
naj poslabša razmere skoraj za 85
odstotkov delavcev, zlasti hočejo od-
praviti delodajalci bremena, ki jim
jih nalaga zakon za preskrbo služin-
čadi. Teh dolžnosti se hočejo izne-
biti. Zahtevajo, da se prispevki zni-
žajo za celo četrtino (kar bi pomenilo
minimalno zmanjšanje dajatev za eno
tretjino).

**Odklanjajo dalje, da bi nosili
sami bremena za ponesre-
čence, ki so se ponesrečili pri
delu zanje.**

Zahtevajo dalje, da naj se delavci
sami pripravljajo z legitimacijo v za-
varovanje (da bi se s tem otresli od-
govornosti za neprijavljene delavce,
ki jih je že danes tisočel). Zahtevajo
temeljito izpremembo vsega sistema
zavarovanja in opustitev vsake ob-
veze za uvedbo zavarovanja za sta-
rost, onemoglost in smrt.

Jugoslovanski gospodarski orga-
nizem je prebrodil najtežjo dobo na-
še in svetovne krize. Prišel je do no-
vega dviga. Nahaja se danes v ab-
solutni prosperiteti. In ta organizem

Kvišku glave 1. maja 1935

Ne izpričujte samo z mogočnimi manifestacijami svojih
zahtev po demokraciji, miru in svobodi, temveč podvojite,
potrojite svoje moči v borbi zoper vse oblike in načine
socialne reakcije!

Zbirajte v mogočne armade vse sile, zlijte jih v enotno
fronto, kateri stojte na čelu in jo vodite v boj za spremem-
bo krivičnega reda, da bo zaživel človek lepše in boljše
življenje!

Stopajte kljubovalno vedno naprej preko vseh ovir,
preko vseh trenutnih porazov, k socialni osvoboditvi vsega
delovnega ljudstva!

Praznik Prvega maja, delavski praznik naj bo prazno-
van od vseh, ki so izkoriščani.

Naš boj bodi kakor orkan vsega delovnega ljudstva.

Proti oboroževanju!

Proti fašizmu!

Za mir!

Za demokratska prava in svobodo delovnega ljudstva.

Za priznanje Sovjetske Rusije!

Strokovna komisija za Slovenijo.

PRVI MAJ!

**Poglejmo drug drugemu v oči! Prvi maj, delavski praznik
je tu! Naj bo delavski praznik enotno praznovan! Kdor je
za enotno proslavo Prvega maja, ta je tudi za skupen boj!**

(Oklic Strok. komisije za Slovenijo.)

Vsem delavcem in delavkam Slovenije!

Sodugi in sodružice!

V očigled okolščin in naporov ka-
pitalistov, da bi strla silo in odpor
delavskega razreda, Strokovna komi-
sija za Slovenijo kot vrhovno vodstvo
v razrednem strokovnem gibanju v
Sloveniji, zavedajoč se velike zgodo-
vinske odgovornosti, poziva in za-
hтеva, da je vsak delavec in delavka,
borec in funkcionar, pripravljen, da
skupno in enotno proslavi praznik
delovnega ljudstva mesta in vasi

1. Maja 1935.

Delavci in delavke! Razredni sotrpini!

V očigled situacije je brezpogojno
potrebna skupnost, radi tega Vas kli-
če Strokovna komisija, da enotno
proslavite delavski praznik in strnete
vrste delavskega razreda v enoto, ne
glede na strankarsko in versko pre-
pričanje. Ustvarimo skupne odbore
za proslavo

1. Maja 1935.

**Proti oboroževanju!
Za razpust fašističnih organizacij!
Proti ofenzivi kapitala!
Proti imperijalistični vojni nevar-
nosti!
Za demokratska prava in svobodo
delovnega ljudstva!**

Strokovna komisija poziva vse
postoječe strokovne organizacije vseh
smeri, konzumne, športne, kulturne
in ostale delavske organizacije in jim
kliče: Ustvarjajte in stojte na čelu v
skupnem boju enotne fronte delav-
stva za svoje človečanske pravice,
ker le tako bo mogoče, da prepre-
čimo uničenja dosedanjih pravic de-
lovnega ljudstva, da preprečimo fa-
šizem, zahtevajmo zakon o minimal-
nih mezdah, za 40 urni tednik. Za
svobodo organiziranja, zborovanja,
tiska in govora!

Manifestirajmo Prvega maja

Proti fašizmu!

Proti vojni!

Za ohranitev miru!

Za priznanje Sovjetske Rusije!

Naloga delavstva Slovenije je, da
za letošnji Prvi maj organizira povsod
v industrijskih krajih in gladovnih re-
virjih in ostalih krajih Slovenije samo
eno edino in enotno proslavo letoš-
njega

1. Maja.

**Strokovna komisija
za Slovenijo**

je dolžan, da da delavskemu razredu
nadomestilo za žrtve v polnih sedmih
letih. Dolžan je, da sprejme idejo raz-
širjenja socialne zaščite in zavarova-
nja, zvišanja mezd in skrajšanje de-
lovnega časa do pametne mere. Na-
mesto, da bi zadostili tej dolžnosti,
predstavniki bogatih zahtevajo, da
se zadavi zaščita in zavarovanje de-
lavcev. Zahtevajo ukrepe, katerih

posledic nedvomno niso dovolj pre-
cenili...

Delavski razred ne mara te poti.
Delavstvo se ne more pogrezati še
v večjo socialno bedo.

**Zato zahteva izboljšanje teh
ustanov in zakonov.**

Poslabšati ni več kaj. Gospoda naj o
tem razmišlja.

S tem smo hoteli opozoriti naj-
širšo delavsko javnost na to, kaj se
pripravlja. V prihodnjih številkah li-
sta pa bomo poročali še podrobneje
o predlogih delodajalcev.

**Delavci, bodite oprezní in trd-
no se oklenite svojih organi-
zacij!**

**Delavci, tako brezobzirno, ka-
kor kapitalisti, nastopite tudi
Vi! Vsi v organizacije, da bomo
tako organizirani, disciplini-
rani, udarili in zlomili kapita-
listične poskuse!**

Razpisovanje javnih del

Prva in važna zahteva delavstva.

Marsikdo se je razveselil, ko je
bila objavljena prva vest, da hoče
vlada pospeševati gospodarstvo tudi
z večjimi javnimi deli. Toda, kakor
nas je presenetilo že prej objavljeno
načelo, da se pri delih, ki jih oskr-
buje bednostni fond,

**delavcem ne sme plačati več
kakor 20 Din dnevne mezde,**

tako nas preseneča, da se tudi pri
delih iz državnega kredita v razpi-
sih ne zahteva in menda ne name-
rava zahtevati primernih mezd in
delovnih pogojev za delavce.

V tem je vsekakor bistvena na-
paka. Oddaja se delo po minimalnih
cenah. Podjetnik ne da ne delavcu
ne obrtniku ničesar zaslužiti. Delav-
ska mezda je postranskega pomena
in je že fiksirana največ na 20 Din
dnevno po določenih bednostnega
fonda.

**Pri regulaciji Savinje plačuje
podjetje celo samo po 16 Din.**

Delavstvo je s tem potisnjeno v naj-
hujšo socialno bedo in od njega ni-
majo nič ne obrtnik in ne kmet, ker
je najslabši konzument.

Država je dolžna skrbeti za
splošno izboljšanje socialno-gospo-
darskega položaja. S tem, če ne za-
gotovi tudi delavstvu primerne pre-
jemke, pa delavstvo izkorišča in uni-
čuje konzumenta, ki ga potrebujeta
obrniki in kmet za dvig gospodar-
stva.

Apel naš, da morajo biti pri raz-
pisih javnih del in oddaji teh dolo-
čeni tudi delovni pogoji in primerne
minimalne, ne maksimalne mezde
do 20 Din, je gospodarsko in moral-
no utemeljen. Javna dela imajo na-
men dvigniti gospodarstvo in social-
ni položaj v splošnem. In če bo pod-
jetnik poznal vse te pogoje, bo lah-
ko kalkuliral in ne bo smel do nage-
ga sleči delavca in obrtnika, ki sta
v službenih odnosih s podjetnikom
javnih del. Dvignila se bo pa tudi
konzumna sila, ki je glavni temelj
gospodarskega razvoja.

**O konzumentu je bilo tudi go-
vora v »novi« gospodarski
politiki.**

Zal, doslej še nismo ničesa opazili o
politiki za konzumenta.

*Pristopi k Cankarjevi
družbi, ki Ti da za
letnih Din 20 — štiri
lepe knjige!*

Uredba o pomoćniških izpitih

Trgovinski minister je izdal na podlagi čl. 29 obrtnega zakona z dne 5. novembra 1931 uredbu o pogojih, pod katerimi lahko polagajo pomoćniške in mojstrske izpite one osebe, ki so bile zaposlene kot učenci ali strokovni delavci v delavnicah ali podjetjih, ki ne spadajo pod obrtni zakon, v delavnicah, podjetjih in ustanovah, v katerih se v smislu obrtnega zakona vzporedno izvršujejo obrtniška dela ali so se izučili obrti v javnih, humanih, vzgojnih in poboljševalnih zavodih, v kaznilnicah kakor tudi v prisilnih delavnicah ter osebe, ki so delovale v inozemstvu.

Po tej uredbi bodo lahko polagali pomoćniške izpite osebe, ki so bile zaposlene kot učenci v delavnicah, podjetjih ali ustanovah, v katerih se v smislu obrtnega zakona vzporedno izvršujejo dotična obrtniška dela, če dokažejo, da so pismeni s posebnim potrdilom odnosno s pričevalom, ali da so se obrti učili predpisano dobo, ali kot delavci delali v obratih ter da so redno obiskovali in uspešno dokončali strokovno nadaljevalno šolo, če taka šola obstoja v mestu, kjer so se učili in so bili zaposleni.

Pod istim pogojem lahko polagajo izpit tudi osebe, ki so se izučile obrti v inozemstvu. Osebe, ki so se učile obrti v javnih, humanih, vzgojnih in poboljševalnih zavodih, v kaznilnicah kakor tudi v prisilnih delavnicah, lahko polagajo pomoćniški izpit, če dokažejo, da so pismene, če s posebnim potrdilom dokažejo, da so se tri leta učile obrti, ali kot delavci delali v obrtnih delavnicah v zavodu ter so obiskovale in uspešno dokončale šolo v dotičnem zavodu. Osebe, ki so se obrti izučile v kaznilnicah ali prisilnih delavnicah, morejo polagati pomoćniške izpite, ko se povrnejo na svobodo. Mojstrski izpit lahko polagajo osebe, ki so bile zaposlene kot strokovni delavci v delavnicah ali podjetjih, ki ne spadajo pod obrtni zakon, delavnicah, podjetjih ali ustanovah, v katerih se v

smislu obrtnega zakona vzporedno izvršujejo dotična dela, če dokažejo z delavsko knjižico odnosno s pričevalom, da so po uspešno položenem pomoćniškem izpitu bile zaposlene najmanj tri leta v dotičnem zavodu.

Osebe pa, ki so se izučile obrti v javnih, humanih, vzgojnih in poboljševalnih zavodih, odnosno osebe, ki so se pričele učiti obrti izven zavoda ter nadaljevale to šolanje v zavodu, morejo polagati mojstrske izpite, če dokažejo, da so uspešno položile pomoćniški izpit in bile zaposlene v obrtnih delavnicah zavoda najmanj štiri leta v dotični obrti ali izven zavoda kot pomoćniki ali strokovni delavci najmanj tri leta. Osebe, ki so se izučile obrti v kaznilnicah ali prisilnih delavnicah, bodo mogle polagati mojstrski izpit, če bodo dokazale, da so delovale v zavodu štiri leta.

Žene, ki se hočejo baviti s samostojno obrtjo, in to s šivanjem ženske in otroške obleke, s šivanjem perila, z izdelovanjem ženskih klobukov, umetnih cvetic in sličnih okraskov, s tkanjem, z vezenjem zlata, srebra in biserov ali z drugimi sličnimi deli, morajo predložiti poleg tega, kar predpisuje § 25 obrtnega zakona, dokaz strokovne naobrazbe za dotično stroko po odredbah tega pravilnika. Mojstrski izpit za obrtne stroke, določene v tem pravilniku, bodo žene lahko polagale, če bodo predložile enega od sledećih dokazov:

1. da so se dotične obrti učile najmanj dve leti, da so položile pomoćniški izpit in da so nato praktično delale v stroki najmanj eno leto;
2. da so v dotični stroki delale najmanj tri leta kot delavke v odgovarajoćem lovarniškem podjetju ali domaći industriji in se s tem delom tudi doma bavile s ciljem rednega samostojnega dela;

3. da so uspešno dokončale obrtno šolo, da so uspešno dovršile strokovni tečaj šestih mesecev, s katerim je združeno praktično delo, ter da so nato delale najmanj eno leto v stroki.

Ureditev zaposlitve tujcev pri nas

Minister za socialno politiko in narodno zdravje je izdal uredbu o zaposlitvi tujih državljanov.

Po tej uredbi ne sme biti noben tuji državljan, na katerega se nanašajo določbe te uredbe, zaposlen in ne sme opravljati nikakega samostojnega dela poprej, dokler ne dobi dovoljenja za svojo zaposlitev (čl. 2).

Kateri so ti tuji državljan, ki spadajo pod to uredbu, določa finanćni zakon in čl. 1 te uredbe.

Pod določbe te uredbe ne spadajo nekatere kategorije tujih državljanov, važnih za domaće gospodarstvo, kakor n. pr. ućenjaki in podobni specialisti, dalje dopisniki tujih listov in tujih časnikarskih agencij, uslužbenstvo in šoferji, ki so zaposleni pri diplomatskih zastopnikih (drugi odstavek čl. 2).

Dovoljenja za zaposlitev se glase na ime delodajalca, izjemno pa na ime tujega državljana, kadar gre za politične begunce, za osebe, rojene v naši državi, in osebe, ki so prišle pred 14. junijem leta 1922 (čl. 3).

Dovoljenje se da v načelu za kvalificirana dela oseb, ki imajo posebno strokovno izobrazbo in v kolikor to dopušća stanje domaćega trga in se za nekatere druge kategorije tujih državljanov, ki so ali naše narodnosti ali pa rojeni in vzgojeni v naši državi, ali so pa prišla pred 14. junijem 1922 (to je pred sprejetjem zakona o zaščiti delavcev), politični begunci itd. (čl. 4).

Dovoljenje se lahko da na doloćen čas, toda na najveć leto dni in na nedoloćen čas, ki velja do preklica. Oseba, ki dobi dovoljenje za nedolo-

ćen čas, je dolžna to dovoljenje dati v evidenco pri krajevni politični oblasti (čl. 5).

Tuji državljan sme biti zaposlen samo za tisto dobo in v tistem svojstvu in na tistem delu in podjetju in na področju, ki je v dovoljenju navedeno. Poleg prošnje za dovoljenje je delodajalec dolžan predložiti tudi nekatere osebne podatke o tujem državljanu, če je dovoljenje osebu, mora pa te podatke dati oseba, na katere ime se glasi: Prav tako je delodajalec dolžan predložiti sodbo javne delovne borze in delavske zbornice o tem, ali je kaj nezaposlenih in kje, domaćih delovnih sil dotične stroke, za katere prosi dovoljenja tuji državljan (čl. 10, 11 in 12).

Podeljevanje dovoljenj in podaljšanje dovoljenj se izvrši z izpolnitvijo nekaterih pogojev (čl. 9).

Z vsakim tujim državljanom, ki ga delodajalec pripelje iz inozemstva in ki ga potem spet odpošlje, je dolžan delodajalec skleniti pogodbo o tem, koliko mu gre na račun potnih troškov, kakor tudi to, da ne bo imel hujših pogojev od domaćih delavcev. Delodajalec je dolžan voditi register o tujih državljanih, ki jim daje delo in v roku 10 dni potem, ko je stopil v delo, oziroma, ko je izstopil, prijaviti prvostopni oblasti tujca, ki ima osebno dovoljenje za delo. Po tej uredbi je pristojna prvostopna oblast ban, oziroma upravnih mesta Beograda, za področje uprave mesta Beograda, drugostopna pa ministarstvo za socialno politiko in narodno zdravje s pristojnostjo, ki jo odreja čl. 8.

Pri vsaki prvostopni oblasti obstoji poseben odbor, ki podaja svoje mnenje banu, oziroma upravniku mesta Beograda; to mnenje nima obveznega značaja.

Člena 17 in 18 določata, kdaj izdano dovoljenje izgubi veljavo in kdaj se more razveljaviti sklep prvostopne oblasti s pritožbo v roku 14 dni na ministra za socialno politiko in narodno zdravje.

Čl. 21 odreja denarne globe od 100 do 10.000 dinarjev. Ta globa gre

v fond za neposredno podpiranje nezaposlenih delavcev.

Čl. 22 daje možnost ministru za socialno politiko in narodno zdravje, da po zaslišanju zainteresiranih ministrov in če se pokaže potreba, doloći številčno stanje nezaposlenih in na podlagi tega zaposlitev tujih delovnih moći omeji ali pa popolnoma prepove za posamezne kraje ali mesta v naši državi, oziroma za posamezne stroke, če je velika nezaposlenost domaćih delovnih sil, kakor tudi, če država dotičnega tujca omejuje zaposliti v naših delavnicah.

Minister za socialno politiko in narodno zdravje sme po zaslišanju zainteresiranih ministrov predpisati letno takso v znesku 200 do 5000 Din za zaposlitev tujih državljanov tistih držav, ki pobirajo takšno takso za zaposlitev naših državljanov ali pa delajo zapreke ali popolnoma onemogoćijo njihovo zaposlitev. Ta taksa pojde v fond za neposredno podpiranje nezaposlenih delavcev.

Čl. 24 odreja, da brez soglasja ministra za socialno politiko in narodno zdravje glede zaposlitve tujih državljanov ne smejo vnesti nikake doloćbe v pogodbe, ki bi jih državna ali javna samoupravna telesa sklenila z domaćimi ali tujimi podjetji o raznih naroćilih ali delih.

Čl. 25 odreja, da določbe pogodb, sklenjenih z drugimi državami, imajo veljati.

Po odst. 2, čl. 28 sme minister za socialno politiko in narodno zdravje v soglasju z ministrskim svetom in če se pokaže potreba, odrediti, da se odredi revizija vseh dovoljenj, oziroma izkazil, izdanih na nedoloćen čas po uveljavitvi te uredbe in da se ta dovoljenja nadomeste z novimi, v kolikor bodo izpolnjeni pogoji po tej uredbi.

Ostali členi te uredbe se nanašajo na postopek pri podeljevanju dovoljenj, na kartoteko in statistiko in na predpisane obrazce in legitimacije o poklicu, ki jo mora vsak tuji državljan imeti.

Enotna fronta

(K diskusiji.)

V sedmi številki »Delavca« je izšel uvodnik »Enotna fronta«, v katerem pisec razgloblja o bistvu te enotne fronte, a ne samo iz strokovnega, temveć tudi s političnega gledanja, kar pa ni v eni stopnji razredne borbe.

Ze takoj uvodoma pravi pisec, da je ideja enotne fronte zelo popularna med vsemi plastmi delovnega človeštva. Resnično! Če hoćemo iti z duhom časa in kljubovati mu, moramo računati, da vsak čas zahteva svoje in, da je način borbe prilagojen času v železnem zakonu razvoja. Kdor s tem ne računa, bo ostal zadaj. V času visoko razvite tehnike, v času monopolnega kapitalizma, se zahteva tudi nov način borbe, ki mora zajeti vse plasti delovnega-trpećega človeštva

in jih postaviti kot protiutež mahinacijam združenega kapitalizma.

Če hoćemo biti učenci naših učiteljev, za katere se štejem, upoštevati zgodovinski razvoj človeštva in njihovih bojev in s tem v zvezi gledati na mišljenje ljudi, moramo vedeti, da se, kar je ukoreninjeno, takoj iztrebiti ne da, temveć bodo, če bo to nepotrebno, odpravile spremenjene druž. razmere. To pa nas še ne odveže, da ne napenjamo vse sile, da se ne poslužimo vseh možnosti, da s pomoćjo celega razreda, ki ga žuli jarem in teži za izboljšanjem svojega položaja, ojaćimo borbenu fronto. Prav one z nasprotnim mišljenjem, je treba, da zajame to moderno gibanje in jih vodi v borbo na podlagi konkrećnih, vsako-

Espe:

Zaton

Kot blisk je šla po vasi novica, da je ponoći nenadoma umrla Vrhovćeva Gabi. Še v nedeljo so jo videli pri maši, po nauku je bila še pri pevski vaji cerkvenega zbora. Prijateljice so opazile, da je bila nekam žalostna, zarana se je poslovila in odšla domov. Pa ker je bila Gabi kljub mladosti 19 let vedno bolj otožne narave, ni imel v nedeljo nobeden zamar, ko je odšla pred drugimi proti domu. Visoko, naravnost lepo dekle, plavalaska temne polti in sanjavih modrih oči je bila nezakonsko dete Vrhovćeve Mete, ki je v svojih mladih letih odšla s trebuhom za kruhom v tovarne tućine. Tovarna je kmalu izsesala njeno moć in njeno zdravje: izmogućana in teško bolna je prišla po letih zopet nazaj na dom svoje matere in prinesla malo, slabotno, blede Gabi s seboj. Izmućeni Meti pa ni bilo usojeno, da bi jo domaći kraj prerodil in ozdravil. Par mesecev po vrnitvi je pričela pljuvati kri in ni mnilo par tednov, pa je bilo po njej. Gabi je ostala sirota, sama s svojo staro mamico. Slabotnemu otroku se vsi prerokovali, da

bo jeseni sledil svoji materi, ali mlad organizem je uspešno kljuboval klicam boleznih in slabosti malokrvnosti. Bledica lic se je umaknila zdravi, od solnca ožgani rjavi koži.

V šoli so jo sošolci in sošolke gledali od strani, bila je tućka, s tujim neobičajnim imenom. Radi svoje temne polti je marsikdaj morala požreti zbadljivko, da je ciganka. Ko je dopolnila 14 leto je šla v bližno predilnico na delo. Tudi tu se je držala bolj sama zase in je le malo zahajala v družbo. V cerkev je mnogo hodila, bila je tudi pevka na kóru. Fantje so se zelo potegovali za njeno naklonjenost in ji dvorili, kjer so mogli in kakor so znali. Nikdo pa se ni mogel ponašati, da bi bila Gabi do njega prijaznejša kakor do drugih.

Hipna, neprićakovana smrt je osupnila in razgibala celo vas. Prićelo se je vsesplošno ućibati to, sušljati ono. Višek pa je doseglja napetost popoldne, ko sta prišla zdravnik in žandar k mrliskemu ogledu. Skoraj vsa vaška dekleta so bila zbrana v borni bajti, kjer je Gabi ležala na mrliskem odru. Žandar je vse odsvolil. Ostala je le stara mati, ki je sedela ob odru, vrtila jagode molka med prstmi in s svojimi vnetimi, rdećimi očmi s strahom zrla na žandara.

»Kdaj pa je vaša dekle zbolela, mati,« je vprašal zdravnik.

»V nedeljo zvećer je kaj zarana prišla domov. Tožila je, da jo trese mrzlica. Ni ji bilo do večerje, kar v posteljo je legla. Čaj sem ji skuhala, lipov čaj, saj ji ni mogel škoditi, kaj ne da ne gospod zdravnik? Drugi dan pa jo je pričela kuhati vroćina, hudo jo je ježalo, glava jo je bolela in tudi bruhala je. Celu noć sem prećula pri njej. Pa stara sem, o svetem Andreju jih bom 80, pa sem proti jutru malo zadremala. In ko sem se predramila, je bila že mrtva! In brez gospoda je umrla! Joj, joj, le kaj bodo gospod župnik rekli! Pa kdo bi bil mislil na smrt pri tako mladi deklini? O zakaj nisem šla po župnika! Bog se usmilil moje duše, če sem ji pogubila zveličanje! In če sama radi tega ne...«

Potok solz ji je odpaknil nadaljnje besede.

»Zakaj pa niste klicali zdravnika, mati,« silil žandar v njo.

»Joj gospod valmajster, kdo bi ga naj plaćal? Ja dokler je bila v fabriki je imela blagajno. A od kar je brezposelna ni več v blagajni. Soseđa mi je rekla, da dobim na občini list za zdravnika za uboge. Za danes sem se bila odloćila, da res stopim do žu-

pana. Pa ni ućakala reva. Oh božja volja pravim, božja volja.«

»Ali je morda imela kaj s kakim moškim, mati,« jo dalje vprašuje zdravnik, »ne veste li ali je imela svoje stvari v redu?«

»Joj gospod zdravnik kako naj to vem? Ali z moškimi pa se naša ni vlačila, ne greha ni bilo v hiši. Da bi delala mojim sivim lasem sramoto? Ne, ne, gotovo ne, gospodje.«

»Ja,« pravi zdravnik obrnjen h komandirju, s temi podatki ne moremo ovreći govoric na vasi. Treba bo, da odredi sodnja raztelesenje. Poskrbite, da se truplo prepelje v mrtvašnico, jaz pa bodem govoril s sodnikom.«

Na mizi mrtvašnice je ležalo golo truplo uboge Gabi. Bolezen je sicer nekam čudno spaćila njen obraz, ustnice so ji zabrekle in pomodirile, na hrbtu so se ji izpućtili mogoćni vodeni mehurji. A telo je ohranilo tudi v smrti vso svojo lepoto. Kot iz mramorja izklesana linija harmonije oblik je pri sodni komisiji vzbudila presenećenje in pravo soćutje.

»Da je moralo tako dekle umreti!«

»Da je smrt unićila tak krasen cvet!«

»O škoda, škoda takega dekleta!«

dnevni ekonomskih potreb in zahtev. Kajti njih težnje od spodaj so iste kot naše, le da zapadajo frazam takozvanih vrhov, ki jih izpeljavajo od borbe na stranpota in si vsled tega, kljub težnjam predstavljajo drugačno rešitev. Naša dolžnost pa je, da jih prepričamo o njih zmotnem delovanju, jim odsvetujemo to, nasvetujemo drugo in jih povedemo v pravo razredno borbo.

Če bomo spretni, pošteni, borbeni in dosledni, se bomo lahko smatrali, ali bolje, nas bodo smatrali za voditelje te enotne fronte. Delavci nam bodo zaupali, ker bomo vredni njih zaupanja. Če pa bomo nespretni, negibni, pa se bo poslužil tega vodstva kdor bo spretnější. In tako lahko postane uspešno gibanje proletariata žrtev provokacij.

Pisec vprašuje, kaj je to »odzdo-le«? To je delavstvo v obratih, se-stoječe iz raznih branž, strank in mišljenj, ki pa je voljno, boriti se za izboljšanje svojega položaja. To so oni, ki hočejo premostitev umetno, a pre-računano postavljenih pregrad med delavskim razredom v preteklosti, ki so jih postavili razni ideologi kapitalizma in frazeologi iz ljubezni do bližnjega, z namenom, da razkrope delavstvo in ga naščuvajo proti sebi oz. enega proti drugemu.

Ker pa je treba, kot vojskovodjem, poznati strategijo in moč udarne sile svoje in sovražnikove, mora tudi razredno borbeno delavstvo poznati teren, na katerem vojuje. Kjer pa se ne more iznebiti sovražnikov, kjer ne more odpraviti idejnih nasprotstev, mora pritegniti v borbo vse delavstvo ne glede na mišljenje glede verskega in nacionalnega vprašanja. Kajti dovolj mu je odpor kapitalizma in ni mu treba še v lastnem razredu izdajalcev. Da pa te množice ne nasedejo provokaterjem, je dolžnost najpametnejših in najboljših borcev, da sprejmejo krmilo in vodijo v zmagi. Seveda, če bi bile tu enotne strokovne organizacije, bi to vprašanje in ta diskuzija odpadla, ker bi avtomatično vodile to organizacije. Ker pa se vsega v zgodovini nastalega ne da odpraviti, je treba najti možnost premotivne zvežajoče rane.

Za zabelo navaja pisec nekaj enostranskih pripomb iz Nemčije. Kako pa je s to stvarjo? Če jo gledamo od spodaj iz obrata, od tam, kjer se borba pričena in stopnjuje do borbe za odpravo borbe za vsakdanje zahteve, za kruh. O Nemčiji lahko trdimo, da so se sklepali le pakti med strankami, a enotne fronte ni bilo. Objektivno rečeno pa je bila stavljen ponudba za enotno fronto odklonjena po nemških socialističnih strokovnih organizacijah, ki so se bale podvzeti novo stopnjo razredne borbe, to je državnega udara za proletarsko oblast. Odklanjali pa so jo tudi nekateri politični voditelji in so isti tudi glasovali za Hitlerjev pooblastilni zakon. Za snovanje enotnih front po obratih pa njim ni bilo treba, ker je bilo delavstvo povečini organizirano in se je moglo boriti tudi politično.

Kar pa se tiče »Enotne fronte« v Trbovljah, je bila krivda onih, ki so se odtujevali od vodstva enotne fronte v strahu pred zastopljanim organizacije in nevednostjo, kaj je enotna fronta. Krivda onih, ki priznavajo razredni boj in ga hočejo odpraviti. Oni bi morali biti snovatelji enotne fronte in ne prepustiti vodstva fašistom, katerih namen vsi poznamo. Tudi bi bilo potrebno, da organizacija aktivno deluje pri tem in da prepreči licitiranje z primernimi, dovolj utemeljenimi zahtevami, katere mora imeti organizacija vedno pripravljene za slučaj eventualne borbe. Te ga pa ni bilo. Mesto tega smo čitali pozneje poročilo tamkajšnjega tajnika o izgubi v času gladovne stavke. Pozabljeno je poročilo tamkajšnjega tajnika o izgubi delavci pri 6% ni redukciji skozi več let, in da eni kapitulaciji rada sledi druga. Takšno poročilo — kaj se to pravi? Presodite delavci.

Do tu je vse v redu. Od tu naprej polemizira pisec o nastalih težkočah za sestavo Topalovičeve liste. In vprašamo se: Ali je strokovno glasilo »Delavec« postal in s čigavim privoljenjem glasilo politične smeri Topalovičeve socialistične grupe. Če tudi zagovarja Živko enotno socialistično listo, ni socialistična stranka nobena enotna fronta, ker tudi biti ne more. Če se bo takšno pisarenje nadaljevalo, bodo vsi strokovničarji, ki se vsaj malo razlikujejo, pisali svoje članke drugam, in strokovni list bo postal medvojno glasilo, ki bo kvečjemu dostopno za v vaško krčmo. Taki članki in posebno še za časa politične borbe spadajo v politično glasilo in tudi v njem naj se vname diskuzija v njih. Pusti pa naj se v miru in neokrnjen strokovni list. Mi to obsojamo in se apelira na uredništvo, da v bodoče to izostane.

Pripomba uredništva.

S. Mazovec je posegel v diskuzijo enotne fronte. Vse je v redu in razumno pisano, le proti koncu postaja nervozen.

Da je »Delavec« strokovno glasilo marksistično orijentiranega delavstva in marksističnih strokovnih organizacij, ni treba dokazovati. In zato ima tudi kot strokovno glasilo pokazati pojem takozvane »enotne fronte« pri volitvah, ki so sedaj razpisane. Lista delovnega ljudstva, ki je bila postavljena (sedaj kajpada radi »formelnih nedostatkov« neodobrena) ni nobena politična smer Topalovičeve socialistične grupe, temveč lista delovnega ljudstva, in če tudi sodruhu Mazovcu ni po godu socialistična lista. Ker takšne enotne fronte kakor piše S. Mazovec, češ, »ker ni enotne organizacije, ki bi vodila enotno fronto, je treba najti možnost premostitve zvežajoče rane,« so le pojmi v zraku viseči in samo razdirajoče fraze. Enotno fronto mora in sme edinole voditi marksistična strokovna organizacija, pa ne nekakšen ad hoc sestavljen forum, s tablico »od spodaj«, kakor so to naredili v Trbovljah.

Tisto, kako je bilo v Trbovljah in so licitirali, je dovolj pojasnjeno in dokazano in če sodruhu Mazovec še ne ve, ne bomo to sedaj ponavljali. Res je, da je »enotna fronta« vseh smeri zalajala na »izdajalce«, »Zvezo rudarjev Jugoslavije in zaupnike, izvoljene na marksistični listi, da bi se, kakor je hotel gospod kapitalist in drugi, razbila marksistična ograja res pravih strategov v razrednem boju, a je ta »enotna fronta od spodaj« h koncu sama vse izdala, da rabimo ta lepi vsakdanji izraz. Take »enotne fronte« čuvaj nas, o revolucionarna frazeologija, mi se je bomo že znali.

Prosimo stvarne diskuzije! —

Zdravnika sta obotavljaje se razstavila svoje orodje, si nataknila rokavice iz gume. Že pri prvem zarezu sta se pomembno spogledala: maternica je bila močno povečana. Še par rezov in bila sta si na jasnem. Pet minut na to sta si umivala roke in narekovala izvid. Smrt je nastopila vsled zastrupljenja krvi pri nestrokovnjaško povzročnem umetnem splavu. Sepsa!

Gospod župnik je stal zunaj na pokopališču in čakal, da komisija opravi svoje neprijetno delo. Ko je zvedel rezultat obdukcije, se je zdrnil. Sveta jeza ga je obšla, kri mu je vdarila v glavo, oči so se mu zasvetile kot v spoznanju.

»Vidite gospodje, tukaj vidite kam vodi agitacija proti veri. Tu vidite krivdo brezverskega časopisja, ki zastuplja naš narod! Pa te razne organizacije in društva! Vero ubijajo v delavstvu, po navodilih iz brezverske Moskve delajo. Celo to nedolžno dekle so tako pokvarili, da je šlo ubijati življenje deteta pod lastnim srcem! Nobenega strahu ni več ne pred pekлом, ne pred ljudmi, ne pred zakoni.«

»Menim, da bo bržkone ravno obratno, gospod župnik,« odgovori zdravnik, »da je ravno ta strah tiral dekle v obup.«

»Dovolite gospod doktor,« ga prekine župnik, glas mu vibrira od razburjenja, »do-

volite mi opazko, da je tako govorenje protiversko!«

»Že mogoče, gospod župnik,« ga zavrne zdravnik, »da je moje govorenje protiversko! A vaše je protinaravno. Ravno ker proglašate protinaturno načelo, da je nezakonski otrok prokletstvo, zakonski pa dar božji. Ravno zato, ker vzdržuje cerkev ljudstvo v zaslepljenosti lažne morale, da prezira one, ki so dale življenje otroku brez cerkvene registracije. Celo tako daleč se spozablja cerkev, da nedolžnemu otroku vtisne pečat sramote in manjvrednosti in mu zapira pot v cerkvene poklice.«

»Vaša brezbožna kritika izveneva v odobravanje nemorale.«

»Sedanjo laži-moralo obtožujem!« nadaljuje zdravnik, »Klic mesa se v zdravem, življenja polnem, mlademu človeku ne da zatreči. Davitsoč let se že zaman trudi cerkev, da bi to dosegla. Ko gar verski fanatizem ni popolnoma zaslepljen mora uvideti, da se po tej poti ne da priti do cilja. Mladini moramo nuditi spolne vzgoje, jo podučiti v spolnih vprašanjih.«

»Nočem več poslušati vašega ateističnega katekizma, gospod doktor,« pravi župnik, pozdravi pretirano prijazno in se hoče oddaljiti.

Farizejstvo proti marksizmu

(Črna polemika proti knjigam Cankarjeve družbe.)

»Materialistična ideologija, ki tvori temelj marksizmu, je v kričečem nasprotstvu z našo miselnostjo.«

Tako je napisal poročevalec kulturenega obzornika v »Slovenec«, dotaknivši se letošnjih knjig Cankarjeve družbe.

Ne ustavljal bi se pri takih mnenjih, če bi baš letošnje knjige Cankarjeve družbe, posebno Beerovi I. in II. del »Splošne zgodovine socializma in socialnih bojev«, ne dokazovale, da je krščanska ideologija, odkar si jo je prisvojila Cerkev, daleč od krščanstva. V »Slovenecem« kulturnem pregledu stoji namreč še to-le:

»Ako pa mora katerakoli ideologija vplivati na človeka v socialnem pogledu, je to nedvomno vse prej Kristov nauk kot materialistični svetovni nazor.«

In Beerova »Splošna zgodovina socializma citira baš

same odstavke iz svetega pisma stare zaveze,

kjer povsod preroki bičajo posest bogastva in privatne lastnine in razredna nasprotstva. Mojzesovo postavo, ki je ukazovala skupnost, so baš sudejci, judovski duhovništvo in farizeji, judovski malomeščanstvo, prezirali in rajši molili boga Baala, boga uživanja in boga zaslužka, privatne lastnine, bogastva, kakor pa Jahvo, boga skupnosti in enakosti. Beerova »Zgodovina socializma«, ki ni noben izmišljen spis, nego samo konstatacije iz napisanih zakonov judovskih prerokov, govori o socialni pravičnosti, katero so zahtevali preroki. Na strani 18. I. knjige, je teh citatov mnogo, kjer preroki dokazujejo, da »trpi dežela in ljudstvo propada«, ker se močniki in denarni nadutjeji valjajo po slonokoščeni posteljah, ljudstvo pa strada. Silni govornik, prerok Izaija, je grozil:

»Jahvova sodba bo sodila vse gizdavo in mogočno, da bo ponižano, nad trgovci na morju in nad vsem razkošnim...« (str. 21).

Jesus se je boril štirideset dni in štirideset noči v puščavi, ali naj se pridruži sudecem in farizejem nastopi z uporom proti Rimljanom. In se je izpraševal: »In če premagamo Rimljane in si pridobimo njihovo državo in veličastnost — kaj potem? Ali je človeštvu kaj pomagano, če dobi kraljestvo farizejev, farizejske zakone in svečeniška pravila? Ne! Kajti pisano je: Moli boga in služi samo njemu. In kaj hoče bog, so povedali ljudem preroki:

»Socialno pravičnost, osvoboditev revnih, zaničevanje in obsodbo bogastva, odpravo vsakrāne nasilnosti, ljubezen do vseh ljudi — človeštvo, ki nosi kraljestvo božje v sebi, v svoji notranjosti, v svojem duševnem življenju.«

In zgodilo se je, da so se vsi patrioti in nacionalni revolucionarji odvrnili od njega. Pač pa se je zgrinjalo knog njega preprosto ljudstvo.

In zakaj »Slovenec« ne razpravlja o teh resnicah? Zakaj ne obsoja judovskih prerokov in Jezusovih nauk, ki so bičali bogataše in privatno lastnino? Kaj to ni precej podobno materialističnemu svetovnemu nazoru, in če hočete tudi marksizmu? Jesus je rekel svojemu izkušenemu na-

rodu (str. 7. I. knjiga »Zgodovina socialnih bojev«):

»Politični boji, revolucionarni upori, nacionalne vojne, umori in uboži, notranje reforme zakonov in države ne bodo uresničile ideala človeške skupnosti. Božje kraljestvo ne pomenja bogastva enih in revščino drugih, nadvlade človeka nad človekom. Ne pomenja pa tudi izpolnjevanja službe v templjih, sinagohskih ceremonij (to-rej cerkvenih ceremonij sploh) duhovniških očiščevanj in tudi ne češčenja patriotskih koristi in nacionalnih barv.«

Preporod vsega človeštva je na temelju izravnave vseh razlik v bogastvu, skupno delo vseh za vse.«

In ker je tako učil, so ga proglašali za protidržavnega elementa, za bogokletneža in ga obesili na križ.

In »Slovenec« v svojih predalih govori o nekaki krščanski ideologiji, ki je nasprotna vsem tem resnicam prerokov in Kristusa.

Res je, in ko prebiram II. del »Zgodovine socializma«, vidim tam prvo jeruzalemsko krščansko občino, ki je zvesto živela po naukih Jezusovih, prve kristjane v Rimu, ki so bili zvesti temu nauku. Vidim pa tudi, kako so cerkveni očetje počasi izluščili iz teh prerokov in naukov socialno snov in naredili iz praznote vero v nebesko plačilo in izveličanje po smrti.

V Grčiji so se godile enake stvari. Na str. 36 in dalje I. knjige Beerove je to opisano. Bila so v Atenah socialistična trenja, ker so obogateli aristokrati bili zoper skupnost. Kapitalizem je dvigal glavo in uničil ta slavni grški narod.

Zgodovina govori o krščanskih ali bolje o rimsko-katoliških svetnikih, kakor o Tomažu Akvinskemu, ki je svojo učenost porabil v to, da je

oznanjal protisocialne nauke in iz katerih nauk papeži pišejo še sedaj proti socializmu svoje enciklike.

Vse v imenu Jezusovem, ki je učil in umrl za vse drugačno ideologijo.

Tega rimsko-katoliški »Slovenec« ne pove. Razumljivo, ker bi s tem udaril vso to poplavo neresničnega krščanstva, ki preplavlja svet. Sveta inkvizicija je sezigala na gmadah krivovorce zato, ker so ti krivoverci verjeli, da ni vse res, kar uče cerkveni očetje in papeži in da je cerkev prvobornilca za bogate, za privatno lastnino in po njih nauku je vsaka oblast od boja.

Zato so letošnje knjige Cankarjeve družbe zlata vreden dar delavstvu in vsem, ki iščejo resnico. In kakor so v starem in srednjem veku preganjali preroke in Jezusove učence in križali Jezusa, tako dandanes nastopajo in to celo v imenu Jezusa, zoper te resnice.

Večje ironije 20. stoletje ni moglo dati.

To mi je prišlo pod pero, ko sem čital letošnjo izdajo knjig Cankarjeve družbe in pa govoričanje »Slovenecov«.

Citajte tudi vi vsi te knjige in spoznajte resnico.

Pristopajte kot člani k Cankarjevi družbi. Letos izide poleg drugih knjig III. in IV. del Beerove »Splošne zgodovine socializma in socialnih bojev.«

R—štev.

STROKOVNI VESTNIK

KOVINARJI

ZAHVALA.

Podpisana se tem potom najtopleje zahvaljujem za vsa izkazana sožalja in podpore ob smrti mojega soproga Merlaka Franca, stroj. kurjača pri K. I. D. na Jesenicah. Zlasti se zahvaljujem kulturnemu društvu in pevskemu zboru »Enakost« na Jesenicah za petje nagrobnic in denarno podporo (namesto venca) v znesku Din 200.— (dvjesto dinarjev), godbenemu odseku S. M. R. J., podružnica Jesenice, Zvezi delavskih žen in deklet, podružnica Jesenice za tolažbo in denarno podporo v znesku Din 200. Upravemu odboru S. M. R. J. Jesenice za znesek Din 150 namesto venca, prostovoljni gasilski četi na Jesenicah za častno pogrebno spremstvo.

Prav posebna zahvala pa gre vsemu kurilniškemu osebju kurilnice K. I. D. na Jesenicah za Din 620, katere so mi darovali mesto venca na grob in s tem pokazali veliko tovariško požrtvovalnost, kakor tudi vsem, ki so spremlili pokojnika na njegovi zadnji poti, ali prispevali k ublažitvi žalostnega položaja moje družine.

Vsem še enkrat prav iskrena, sodružna zahvala!

Jesenice, dne 30. marca 1935.

Merlak Frančiška, s. r.

SPLOŠNA DELSTROKOVNA ZVEZA JUGOSLAVIJE

Delegatska konferenca

vsega steklarskega delavstva Zedinjenih tvornic stekla.

V soboto, dne 13. aprila se je vršila v Hrastniku konferenca steklarjev vseh podjetij Zedinjenih tvornic stekla iz cele države. Hrastniško delavstvo so zastopali: Beutl Franc, Kölnler Alojz, Strašnik Viljem in Saurič Drago. Delavstvo steklarne Sv. Križ pri Rog. Slatini: Jugovar Franc

in Sitar Jože; delavstvo steklarne iz Straže: Poš Franc in Djančič Djuro; delavstvo steklarne Paračin pa Mastnak Ivan. Centralo Splošne delavske strokovne zveze Jugoslavije je zastopal njen tajnik Jakomin Lovro, Delavsko zbornico pa Kopač Jože.

Konferenca, ki je pretresala težki položaj delavstva, njih službene in plačilne razmere, je napravila sledeče sklepe:

Konferenca delegatov steklarskega delavstva vseh podjetij Zedinjenih tvornic stekla je temeljito razpravljala o položaju steklarskega delavstva, ter ugotovila:

Položaj steklarskega delavstva v Hrastniku, Sv. Križu pri Rog. Slatini, Straži in Paračinu je vedno slabši in obupnejši. Že od leta 1930 dalje se neredno in omejeno obratuje. V Hrastniku je delavstvo samo pri plačah izgubilo na izgubljenih šitih in zaslužkih od leta 1931 dalje 3.424.600 dinarjev. Pri Sv. Križu je bilo delavstvo od leta 1931 dalje popolnoma brezposelno 11½ mesecev, v Paračinu je bilo brezposelno od 1931 dalje 15 mesecev, v Straži pa se ne pravi na leto niti polovico šitov. Poleg ogromne izgube na zaslužkih pa so bile delavstvu od leta 1930 dalje znižane plače za nad ¼ obstoječe tarife.

Kolektivna pogodba, ki je bila sklenjena po veliki stavki 1928 leta, se krši in ne izvaja v celoti. Zadnje mesece se je od strani obratnega vodstva širilo vesti, da je kolektivna pogodba odpovedana in se je po posameznih podjetjih pritiskalo na de-

Javstvo in njih predstavnike, da pristanejo na znižanje plač in redukcijo tarif.

Ugotavlja se, da je dosedanja kolektivna pogodba še vedno v celoti v veljavi, ker doslej Splošni delavski strokovni zvezi Jugoslavije v Ljubljani, ni bila niti pismeno niti ustmeno odpovedana. Vsled gornjih konstatacij, konferenca soglasno sklene:

1. Obstoječa kolektivna pogodba mora ostati enotna za vse delavstvo vseh podjetij Zedinjenih tvornic stekla in se mora v celoti izvajati. Prav tako morajo ostati tarife za vsa podjetja enake.

2. Vsled itak skrajno mizernega položaja steklarskega delavstva — saj so zaslužki padli od leta 1930 za nad polovico vsled nerednega obratovanja — odklanja delavstvo potom svojih pooblaščenih najodločnejše vsako nadaljno, tudi najmanjše znižanje plač, tarif ali poslabšanja delovnih pogojev in se bo delavstvo proti temu solidarno borilo z vsemi in tudi s skrajnimi sredstvi.

3. V podjetju Straža je nujno odpraviti nesocialni in zastareli plačilni šok-sistem, zvišati in regulirati je treba plače, ter uveljaviti vse določbe kolektivne pogodbe tudi za delavstvo tega podjetja.

4. V kolikor se tiče spremembe kolektivne pogodbe, znižanja plač in tarif, odklanja konferenca vsako lokalno razpravljanje za posamezna podjetja, zahteva, da o teh stvareh razpravlja podjetje ob sodelovanju Splošne delavske strokovne zveze Jugoslavije in ob prisotnosti delavskih zaupnikov vseh podjetij.

Konferenca je dalje razmotrivala položaj zunanega delavstva v Hrastniku in je na željo tega delavstva sklenjeno predložiti podjetju predloge za izboljšanje njihovega položaja.

Na konferenci je bil pretresen podzvezin pravilnik, kateri bo sklenjen na zvezinem kongresu 9. in 10. junija in je bilo v vseh točkah doseženo soglasno stališče.

Konferenca je posvetila posebno pozornost obstoječemu bojevnemu fondu in sklenila, da se fond ojača s posebnimi znatnimi prispevki.

Naslednji dan 14. pa se je vršilo v Hrastniku zborovanje steklarskega delavstva, na katerem so delegati in zastopnik centrale poročali o sklepih konference. Delavstvo je sklepe konference vzelo enodušno na znanje ter sklenilo, da se na obrambo svojih pravic temeljito pripravi. Delegati delavstva ostalih podjetij bodo o konferenci in sklepih poročali na svojih sestankih.

ZIVILCI

Peki Maribor

Pomembna proslava. Podružnica Zveze živilskih delavcev v Mariboru je proslavila v soboto, dne 30. marca t. m. v Gambirnovi dvorani značilen jubilej, 10-letnico, odkar je odločilna borba organiziranih pekovskih pomočnikov premagala reakcionarne pekovske mojstre in tako končno rešila veliko socialno vprašanje: Nedeljski počitek v svoj grad. Pročelje dvorane je bilo za ta večer simbolično okrašeno z velikim napisom: »Živela borba za nedeljski in nočni počitek«, delo vrlega sodr. Schundnera.

Jubilejno slavnostno zborovanje je otvoril predsednik podružnice sodr. Jazbinšek. Pozdravil je številne sodruge in predstavniške delavskega pokreta, ter podal besedo sodr. Rakuši, ki je izvajal med drugim sledeče:

Delavci!

Najcenejše se oblečete, ako kupite narejene moške in deške obleke in perilo domačega izdelka tovarne

„TRIGLAV“

JOSIP OLUP, Ljubljana, Stari trg 2, Pod Trančo 1 in Kolodvorska 8.

V zalogi ima vedno hlačevine, klobuke čepce, tkanine, šifone, iverče itd.

Obleke in perilo se izgotavlja tudi po meri po najnižjih cenah in po najnovejši fazoni.

Moje geslo je: Dobro blago, najboljša izdelava, nizke cene!

»Sodrug! Pred 10 leti je pretela velika nevarnost, da pekovski pomočniki izgube po prevratu izvojevani nedeljski počitek, veliko socialno pridobitev in izhodišče vseh ostalih preceh zahtev pekovskega delavstva. Ofenziva delodajalcev, zaslepljenih v svoji umazani konkurenci, ne ozirajoči se na svoje tovariše obrtnike, še manj na pomočnike, so resno ogrozili obstoj nedeljskega počitka. Na deželi, periferiji in v mestu samem se je množilo število egoističnih mojstrov, hoteč se na račun nedeljskega dela sanirati in bogatiti. Organizacija pomočnikov, uvedevši kritični položaj, se je odločila za odločilen protitudarec. Na zborovanjih je bilo vedno glasnejše. Ogroženi pomočniki so zahtevali vidna dejanja. Tako je organizacija, enotna in duhu, segla po zadnjem sredstvu, za borbo na ulici. Vsi, kakor en mož, so se zbrali ob nedeljah po navodilih na določena mesta, da s silo zabranijo okoliškim mojstrom dovoz svežega peciva v mesto.

Mestnim kršiteljem pa so pomočniki priredili podoknico v obliki bučnih demonstracij. Najkritičnejša situacija je bila v nedeljo, dne 15. marca 1925, torej ravno pred 10 leti, ko so pomočniki blokirali cesto med Kungoto in Mariborom. Drveči avto, poln svežega peciva, namenjen mariborskim gostilničarjem, se je moral ustaviti pred zidom. Tega so ustavili zavedni organizirani pekovski pomočniki. Iz avtomobila so skočili orožniki, naperili puške z nasajenimi bajoneti proti trdni fronti pomočnikov, ter zahtevali v izogib posledic, takojšnjo izpraznitev ceste. Vendar junaki, boreč se za svoja socialna prava, se niso umaknili, ampak glasno klicali:

»Nedeljski počitek je naš! Ne damo si ga vzeti! Raje smrt, kakor da postanemo sužnji 20. stoletja.«

Le uvidevnosti varnostnih organov in železni disciplini pomočnikov je bilo pripisati, da takrat niso padle žrtve. Zavrelo je po mestu, zganila se je oblast vzpodbudena z junaškim nastopom pekovskih pomočnikov. Pravica je zmagala. Čast zavednim sodrugom, ki so, ne glede na posledice, izvajali sebi in mlajši generaciji nedeljski počitek.

Tako je bilo pred 10 leti.

In kako je danes?

Se li zavedajo vsi današnji pomočniki dobrote nedeljskega počitka? Oddolžite se borcem-herojem s tem, da izgradite svojo razredno organizacijo, da boste zopet ponos vsemu delavstvu in da bo zopet naš delavski časopis pisal kakor takrat:

»Pekovski pomočniki so avantgarda vsega delavskega razreda.«

Sodrug Eržen je nato čestital podružnici ki lepi proslavi in počalo o definitivnem ujedinjenju organizacij živilcev na kongresu v Slavovskem Brodu meseca februarja t. l. Velike važnosti in pomena je vsakakor enotnost vseh živilcev. Temu primerno je živela tudi aktivnost vsepovsod pod vodstvom ene centrale. Bije se borba za boljši položaj vseh panog živilske stroke. Še preti nevarnost nedeljskemu počitku, še ni odpravljeno nočno delo v pekarnah. Nešteto vprašanj je nerešenih, zato treba borbo nadaljevati v tem pravcu vse dotlej, da zasije svoboda tudi pekovskim pomočnikom.

V imenu celjske podružnice je čestital mariborski podružnici sodr. Pobec. Naglasil je potrebo energične borbe za ogrožene interese živilcev.

Na koncu zborovanja je še prečital sodr. Rakuši številne pozdravne dopise nešteti podružnici iz Slovenije, Hrvatske in Srbije in celo iz Črne gore. Dopisi so jasna pričča, da mariborski pekovski pomočniki niso osamljeni. Po celi državi se gibljejo podružnice, ustanavljajo nove, kar mora vsakega zavednega člana organizacije le razveseliti in vzpodbujati še k vstrajnejšemu delu.

Da je redka prireditelj podružnice povsem uspela, sta pripomogla pevski in tamburaški odsek, ki sta, menjajoč se, predvajala lepe pevске in glasbene komade. Po oficijelnem delu proslave so sodrug i še dolgo ostali skupaj, obujali spomine na junaške dni, prepričani, da še živi borbeni duh v vrstah pekovskih pomočnikov.

Kultura

„Mi, kar nas je kovačev...“

Delavska pesem in beseda

Centrala »Svobode« s sodelovanjem delavske godbe »Zarja«, delavskih pevskih zborov »Svobode« Zalog, Dobrunje in Ljubljane ter zborom delavskega pevškega društva »Cankar« iz Ljubljane, (pevovodja Kristo Perko), s sodelovanjem govorničnega zbora in delavskega odra ljubljanske »Svobode«, priredi v sredo, dne 8. maja 1935 ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice delavski prosvetni večer za delavstvo po vsej Jugoslaviji. Radio postaje Ljubljana, Zagreb in Beograd bodo prenašale ta delavski prosvetni večer centrale »Svobode«

de« iz Ljubljane. — Med posameznimi točkami bo konferiral pisatelj Angelo Cerkvenik.

Spored:

1. Scheu: »Delavski pozdrav«. Igra del. godba »Zarja«.
2. Ivan Cankar: »40 let sem delal«, odlomek Delakove dramatizacije »Hlapec Jernej«. Govornični zbor »Svobode«.
3. a) Krnic: »Pozdrav prirodi«. b) Scheu: »Delu čast«. Pojejo združeni zbori »Svobode«, 90 pevcev.
4. Zobčenko: »Na ruskih tratah«. Venček delavskih pesmi. Igra delavska godba »Zarja«.
5. Ivan Cankar: »Oče naš«. Odlomek iz Delakove dramatizacije »Hlapec Jernej«. Govornični zbor »Svobode«.
6. a) Scheu: »Noč pretemna...« b) Iv. pl. Zajc: »Slava delavstvu«. Pojejo združeni pevski zbori »Svobode«, 90 pevcev.
7. Mile Klopčič: »Ceste pred mladjo«. Recitacija.
8. Scheu-Cerar: »Vzbujenje duhov«. Igra del. godba »Zarja«.
9. Ivan Vuk: »Klic zgodovine«. Recitacija.
10. a) Riva: »Dani se«. b) Scheu: »Zdravo hrabri bojovníki«. Poje združeni pevski zbor »Svobode«, 90 pevcev.
11. Oton Župančič: »Kovaška«. Govornični zbor »Svobode«.
12. Danilo Cerar: »Od Urala do Bajkala«. Igra del. godba »Zarja«.

Sodrug i in sodružice Svobodaši in ostalo delavstvo! Zberite se pri radio-sprejemnih aparatih, da bomo vsi ta večer vsepovsod eno.

Centrala »Svobode«.

IV. (31.) delavski prosvetni večer

»Svobode« in »Zarje« bo v soboto, dne 27. t. m. ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice

v spomin blagopokojnemu častnemu predsedniku »Svobode«, dr. Henrikumu Tumi.

Igrala bo del. godba »Zarja« svečanostne komade, del. pevski zbor »Cankar« bo pel planinske pesmi in pesem »Pozdrav prirodi«, himno Prijatelja Prirode, Bogo Teply bo pa govoril o Henrikumu Tumi. Govornični zbor »Svobode« bo dal Župančičevo: »Kovaška« in »Oče naš« iz Iv. Cankarjevega Hlapca Jerneja. Campa bo igral na flauto, operna pevka Marta Oberwalderjeva bo pa pela več solospvov.

Vstopnine 4, 3, 2 in 1 Din.

Pridite vsi na to spominsko svečanost!

Del. pevsko društvo »Cankar« v Ljubljani priredi ob priliki 10 letnice svojega pevovodja Krista Perka koncert, ki se vrši dne 6. maja t. l. ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani. Proizvajala se bo kot uvod povsem nova, še ne izvajana del. pesem. Poleg tega pa različne narodne in umetne pesmi. Ker je zbor »Cankar« dobro znan vsaj delavski javnosti, naj nikdo ne zamudi tega koncerta.

Prvi redni občni zbor »Delavskega esperantskega društva v Ljubljani se je vršil dne 11. aprila 1935 v delavski zbornici. Ena izmed prvih nalog izvoljenega odbora naj bi bila, da zbere vse delavske esperantske skupine dravske banovine v eno močno delavsko esperantsko društvo. Pozivljajo se delavci esperantisti, da stopijo v stik z delavskim esperantskim društvom v Ljubljani, pošni predal 290 in da pomagajo uresničiti zgoraj navedene želje vseh zavednih delavcev esperantistov.

»Književni Horizonti«, št. 4 prinaša bogato čtivo Vladimirja Narosa, Heinejeve prevode in druge.

»Svoboda«, aprilska številka prinaša zanimive razprave in bogat društveni pregled

Po kakih poti hodi SSSR?

(Brošura s dr. Sterna.)

Pod tem naslovom je izšla v praški založbi »Svaz Narodnih Osvobozenih« knjiga, ki jo je napisal socialni demokrat dr. Eugen Stern, strokovnjak za socialno politiko, ki

se je lansko poletje več tednov mudil v sovjetski Rusiji. Svoje vtise je sedaj objavil.

Stern ugotavlja v prvi vrsti brezazrednost sovjetske družbe, kakor tudi dejstvo, da se more danes v Rusiji živeti samo od fizičnega ali duševnega dela, ne pa od dohodkov lastnine. Kot socialist pozdravlja Stern to dejstvo, obenem pa se skuša seznaniti z različnimi otenki sovjetske družbe, temeljujočimi na protinivelizacijskih naporih, in na kakovostnih diferencijah. Kdor družbi več daje, mora od nje tudi več prejeti. Da bi se pa mogel kdo obogatiti, je izključeno. V rokah posameznika se produktivna sredstva ne morejo akumulirati. Sila, ki priganja ljudi k delu in ustvarjanju, je svojevrstno častihlepe in želja, da si pribore v družbi častni socialni položaj. Posebno pozornost je Stern posvečal vsestranski gradbeni podjetnosti v državi, pri čemur se je bolj zanimal za socialno, kakor pa za vojnostrategično stran tega vprašanja. Glede uspehov v kolektivnem poljedelstvu je zelo optimističen, in se mu zlasti dopada novi tip kmetstva. Kot socialista ga je seveda tudi zanimala velika izprememba v položaju ruske žene in novi razvoj v prid družine. Tudi birokracijo in razne posledice diktature je študiral. Kot socialist se je vrnil iz Rusije s pojačeno samozavestjo, čeprav ve, da zahtevajo razmere v sovjetski državi drugačnih metod, kakor so v navadi v ostali Evropi. Nova Amerika se poraja na vzhodu Evrope, ki si prizadeva socializem uresničiti. Seveda, pravi Stern, bi Roosevelt v Ameriki gotovo doživel polom, če bi se hotel posluževati Stalinskih metod. Vendar pa bo ideja načrtnega gospodarstva končno povsod zmagala.

Razno

»Ker se ni zadostilo predpisom volilnega zakona...«

Tako se glasi vzrok, zakaj je odklonjena lista delovnega ljudstva.

Ta zakon med svojimi § pravi, da mora biti vsak kandidat overovljen (legaliziran) pri pristojnem (po srbohrvaški nadležnem sodišču.

Kaj je to nadležno ali pristojno sodišče? Ali tisto kjer kandidat stane, ali tisto, kjer kandidat kandidira.

Samo da ne bo preveč stroškov...

Kelnerič, delavec, ki so ga izkopavali iz zasutega vodnjaka 72 ur, je sedaj izkopen in pokopan na pokopališču na Pobrežju pri Mariboru. Zdrav človek je umiral 72 ur, trudili so se, da ga izkopljejo živega, a niso mogli. Le mrtvega so potem menda kar v 6 urah izkopali.

To je dogodek, ki je v sramoto današnji civilizaciji, tehniki itd...

Pri tem se nehote človek spomni betonskega mostu pri Medvodah. Takorekoče že navajen, saj smo čitali o njem razprave, se je nenadoma porušil. Zakaj?... Razprave so govornile to in ono, a v resnici, kakor pri Kelneriču: ...

Zavarovanje za starost in nezaposlenost v Ameriki

V Zedinjenih državah v Ameriki je bil sprejet v reprezentacijski zbornici zakonski načrt o zavarovanju za starost in nezaposlenost. Nezaposleni delavec bo prejemal na teden 15 dolarjev (okoli 700 Din), za rodbinske člane še po 3 dolarje. Nešolani delavci bodo prejemali povprečno 18 dolarjev.

Ali so ameriški kapitalisti pametni ali nespametni? Najbrže bi bilo kaj takega potrebno tudi drugod.

Mary Smolnik

Celje, Aleksandrov trg.

Zadnje novosti damskih klobukov. Popravila, hitro, točno in po ceni. Žalni klobuki vedno v zalogi.

SEMENA

za polje in vrt

Sever & Co., Ljubljana

Priporočila se tvrdka

PRVA CELJSKA

»KRISTALIJA«

Celje, Za Kresljo 14. -- Telefon 154.

Tovarna ogledal in brušenega stekla. Stavbeno in umetno steklarstvo. — Okvirje za slike.

V slogi je moč!

Zato kupujte obleke in perilo vseh vrst domačega izdelka po konkur. cenah pri znani tvrdki

J. OLUP, Ljubljana - Stari trg šte. 2

»ADRIA«

PRAŠEK JE BOLJŠI!